

Våld, posttraumatiskt stressyndrom (PTSD) och substansbruksyndrom (SUD)

**Karolinska
Institutet**

**Stockholms läns
landsting**

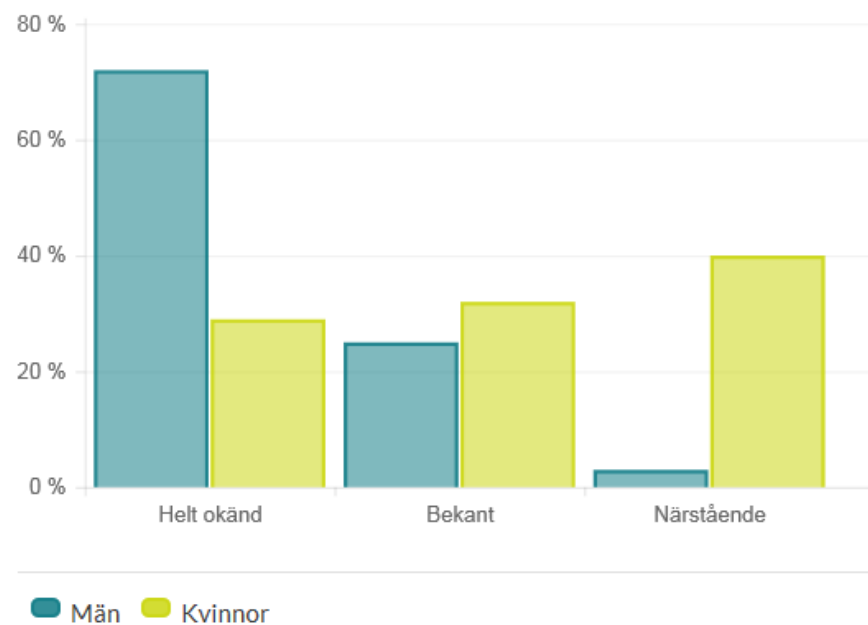
Våld i samhället

- Nationella trygghetsundersökningen 2016 (n=11 600) (BRÅ)
 - 2,7 procent uppgav att de utsatts för misshandel
 - Utsatta grupper
 - Unga män – misshandel (7,1 %)
 - Unga kvinnor – sexualbrott (14,0%)
 - Jämfört med män uppger kvinnor oftare att de har utsatts upprepade gånger
 - Kvinnors utsatthet för misshandel underskattas sannolikt i högre grad än männens – de utsätts för misshandel vid upprepade tillfällen av en närstående

Kvinnor misshandlas oftare av en närstående

Relation till gärningspersonen

Relation till gärningspersonen vid misshandel år 2016. Andel händelser i procent av totalt antal händelser, efter kön. Källa: NTU

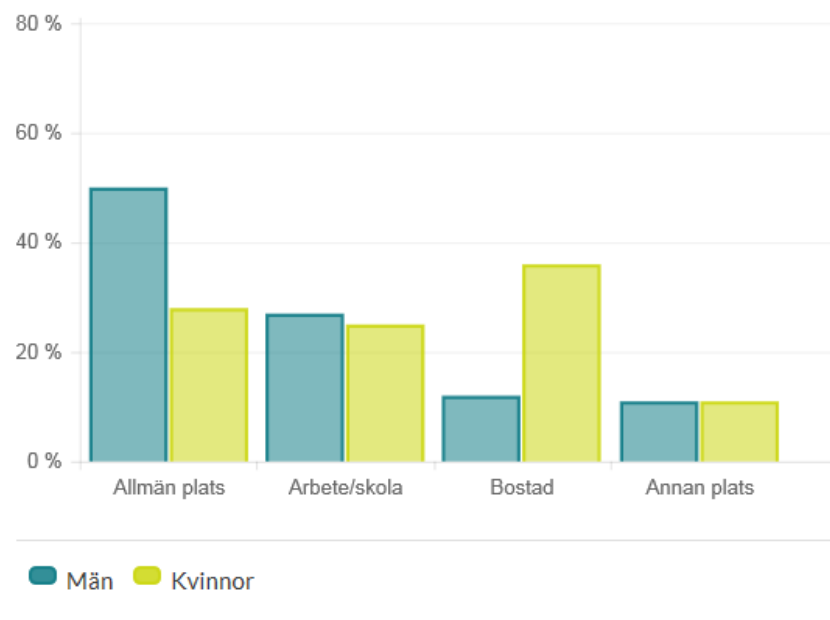

(BRÅ, 2016)

Fler kvinnor än män utsätts för våld i hemmet

Brottsplats

Typ av brottsplats för misshandel 2016. Andel för respektive plats av det totala antalet rapporterade händelser. Källa: NTU

(BRÅ, 2016)

Våld i nära relationer

- Våld i nära relationer
 - Omfattar alla våldsamma övergrepp som äger rum i privat miljö och mellan människor som har känslomässiga och nära relationer till varandra
 - Är psykiskt, fysiskt och sexuellt våld inom familjen

Brott i nära relationer

- 6,8 procent av befolkningen, ungefär lika många män som kvinnor, rapporterade att de utsatts för brott i en nära relationer under 2012
- Kvinnor var lika benägna att använda fysiskt våld mot sin partner som män
- Det var vanligare att kvinnor utsatt för grövre våld som ledde till behov av vård (29,1 % av kvinnorna jämfört med 2,4 % av männen)
- 2014 anmäldes cirka 28 400 fall av misshandel av kvinnor över 18 år
 - I 13 600 av fallen hade kvinnan en nära relation med förövaren

(Nationella kartläggningen av brott i nära relationer, BRÅ, 2014)

Sexualbrott – vanligare att kvinnor utsätts

- 2,4 procent av befolkningen (16-79 år) uppger att de utsatts för sexualbrott under 2016
 - 4,1 procent av kvinnorna
 - 0,6 procent av männen
- 15 procent av sexualbrotten sker i offrets eller gärningspersonens hem
- 98 procent av de som misstänks för sexualbrott är män
- Vid anmälda våldtäkter av barn under 15 år inom familjen eller släkten är 87 procent av offren flickor och 96 procent av gärningsmännen män

(Nationella kartläggningen av brott i nära relationer, BRÅ, 2014, Nationella trygghetsundersökningen, BRÅ, 2016)

Dödligt våld

- Sedan 1990 dödas ungefär 100 personer per år genom kriminellt dödligt våld
- Av dessa är cirka en tredjedel kvinnor
- Cirka 17 stycken av dessa kvinnor har levt i en nära relationer med gärningsmannen
- I knappt hälften av fallen finns tidigare uppgifter om hot eller våld

Socialstyrelsens rekommendationer

- Utgångspunkten för hälso- och sjukvården är att ingen våldsutsatt person ska osynliggöras
- Hälso- och sjukvården bör fråga alla kvinnor som uppsöker psykiatrisk vård om erfarenhet av våld
- Rutinfrågor om våld kan vara en del av god klinisk praxis, särskilt eftersom det kan påverka den våldsutsattas behandling och vård, enligt Världshälsoorganisationen

Våld, posttraumatiskt stressyndrom (PTSD) och substansbruksyndrom (SUD)

- Våld är förknippat med
 - PTSD
 - problematiskt substansbruk

(Kessler et al., 2018, Breiding et al., 2008, Smith & Breiding, 2011)

PTSD

- Ett trauma- och stressrelaterat syndrom, som kännetecknas av
 - Påträngande symptom, som tankar och mardrömmar om trauma
 - Undvikande, av sådant som påminner om trauma
 - Negativa förändringar av tankar och humör
 - Förändringar av stimulusreaktioner, som lättskrämthet, koncentrations- och sömnsvärigheter

(American Psychiatric Association, 2013)

PTSD

- Uppskattas förekomma hos 5,6 procent av befolkningen, internationellt respektive i Sverige
- Dubbelt så vanligt bland kvinnor som bland män

(Koenen et al., 2017, Frans et al., 2005)

Posttraumatiskt stressyndrom (PTSD)

- De potentiellt traumatiska händelser som medför högst risk att utveckla PTSD är
 - våldtäkt
 - fysiskt våld i en nära relation
 - kidnappning
 - sexuella övergrepp, förutom våldtäkt

(Kessler et al., 2017)

SUD

- Problematiskt substansbruk som leder till funktionsnedsättning eller lidande och kännetecknas av bland annat
 - Större substansintag än avsett
 - Svårigheter att begränsa substansintaget
 - Sug
 - Toleransutveckling
 - Abstinens

(American Psychiatric Association, 2013)

SUD

- Hög alkoholkonsumtion uppskattas förekomma hos 18,4 procent av vuxna internationellt
- Daglig tobaksrökning hos 15,2 procent
- Cannabisbruk senaste året hos 3,8 procent
- Amfetaminbruk senaste året hos 0,77 procent
- Opioidbruk senaste året hos 0,37 procent
- Kokainbruk senaste året 0,35 procent

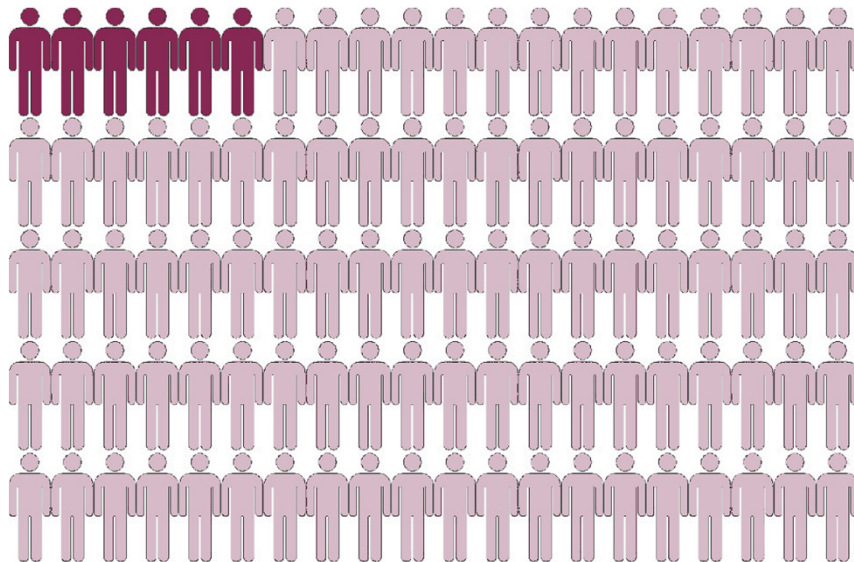
(Peacock et al., 2018)

PTSD och SUD

- PTSD och SUD förekommer ofta samtidigt

(McFarlane, 1998, Stewart, 1996, Kessler et al., 1997, Stewart, 2003, Kessler et al., 2005, McCarthy & Petrakis, 2010, Nunnink et al., 2010, Ouimette et al., 2010, Berenz & Coffey, 2012)

PTSD och SUD

Livstidsprevalensen för PTSD
är 5,6 procent i Sverige

(Frans et al., 2003)

Cirka hälften av de som söker
behandling för SUD har PTSD

(se t. ex. Mills et al., 2006, McCarthy &
Petrakis, 2010, Berenz & Coffey,
2012)

PTSD och SUD

- Patienter med PTSD och SUD har
 - Svårare PTSD
 - Svårare SUD
 - Sämre fysisk och psykisk hälsa
 - Svårare funktionsnedsättning
 - Återfaller oftare och snabbare i beroende
 - Tenderar ha sämre effekt av behandling

(se t. ex. Mills et al., 2006, McCarthy & Petrakis, 2010, Berenz & Coffey, 2012)

Behandling av PTSD och SUD

- Studier av farmakologisk behandling har inte visat några signifikanta effekter
- Det finns lovande resultat vad gäller farmakologisk behandling av PTSD och SUD, men också stora kunskapsluckor
- Det finns evidens för att individuell trauma-fokuserad psykologisk behandling som ges parallellt med behandling för SUD kan minska PTSD:s svårighetsgrad och substansbruk
- Det finns väldigt lite stöd för icke-traumafokuserad psykologisk behandling

(SOU, 2011, Berenz & Coffey, 2012, Killeen et al., 2011, Mills et al., 2012, Roberts et al., 2015, Flanagan et al., 2016)

Integrerad behandling av PTSD och SUD – ett exempel

- Concurrent Treatment of PTSD and Substance Use Disorders using Prolonged Exposure (COPE)
- Samtidig behandling av PTSD och SUD med förlängd exponering
- Individuell traumafokuserad behandling
- Bygger på evidensbaserad behandling för de båda syndromen
 - förlängd exponering för PTSD
 - återfallsprevention för SUD

(se t. ex. Back et al., 2015, Mills et al., 2012, Ruglass et al., 2017)

Mer om behandling

- Det finns effektiv behandling av
 - PTSD
 - SUD
 - PTSD och SUD när de förekommer samtidigt
- Använd handböcker, nationella riktlinjer och vårdprogram för arbete med
 - Våld
 - Våldsutsatta kvinnor
 - Depression och ångest, inklusive PTSD
 - SUD, tidigare kallat missbruk eller beroende

(Bisson et al., 2013, Roberts et al., 2015, Socialstyrelsen, 2016, 2017a & b, SLSO, 2018)

Tack!

- Frågor eller funderingar?
- Åsa Magnusson, psykiater, överläkare, PhD, asa.magnusson@ki.se
- Anna Persson, psykolog, doktorand, anna.persson.1@ki.se